

DEPOLUAREA EFLUENTILOR DIN INDUSTRIA ALIMENTARA SI BIOTEHNLOGII

Prof.dr.ing. Lucian Gavrilă
2010 - 2011

CURS 03

TRATAREA DESEURILOR STANDARDELE ISO 14000

CE REPREZINTA ISO 14000 ?

- ISO 14000 = grup de standarde, toate cu referire la **responsabilitati de mediu**:
- Managementul Sistemelor de Mediu (14001, 14002, 14004)
- Auditul de Mediu (14010, 14011, 14012)
- Evaluarea Performantelor de Mediu (14031)
- Environmental Labelling (14020, 14021, 14022, 14023, 14024, 14025)
- Life-Cycle Assessment (14040, 14041, 14042, 14043)

ISO 14001

- Este singurul standard al seriei pe baza căruia este posibilă certificarea de către o autoritate externă.

ISO 14001

- Standardul poate fi aplicat de către **orice organizație** care dorește:
  - să implementeze și să mențină un sistem de management al mediului,
  - să-și asigure conformitatea cu politica de mediu declarată,
  - să demonstreze conformitatea,
  - să asigure încadrarea în legile și reglementările referitoare la mediu,
  - să își certifice sistemul de management al mediului printr-o a treia parte independentă,
  - să-și facă autodeterminarea conformității.

CE ESTE ISO 14001

- ISO 14001 = Managementul Sistemelor de Mediu,
- Standard de management = DA
- SCOP: imbunatatirea performantelor de mediu ale organizatiei.
- ATENTIE: Standardul nu stabeleste valori de performanta sau nivele de imbunatatire.
- ISO 14001 = un proces pentru conducerea acelor activitati dintr-o organizatie care au un impact asupra mediului.

CE NU ESTE ISO 14001

- NU este un standard de performanta
- NU este un standard de produs
- NU stabileste nivele de poluare
- NU stabileste metode de testare
- NU stabileste scopul final de performanta
- NU inseamna "ZERO EMISII"
- NU implementeaza BAT (Best Available Technology)
- NU obliga la dezvaluirea nivelerelor de performanta
- NU obliga la dezvaluirea rezultatelor auditului

CONTINUT 1996 - 2004

Number of "Shalls"—Comparison Between ISO 14001:1996 and ISO 14001:2004

1996		2004		
4	Environmental management requirements	-	4 Environmental management requirements	-
4.1	General requirements	1	4.1 General requirements	2
4.2	Environmental policy	1	4.2 Environmental policy	1
4.3	Planning	-	4.3 Planning	-
4.3.1	Environmental aspects	2	4.3.1 Environmental aspects	3
4.3.2	Legal and other requirements	1	4.3.2 Legal and other requirements	2
4.3.3	Objectives and targets	3	4.3.3 Objectives, targets and program(s)	6
4.3.4	Environmental management program(s)	3		
4.4	Implementation and operation	-	4.4 Implementation and operation	-
4.4.1	Structure and responsibility	4	4.4.1 Resources, roles, responsibility and authority	4
4.4.2	Training, awareness and competence	4	4.4.2 Competence, training and awareness	6
4.4.3	Communication	2	4.4.3 Communication	4
4.4.4	Documentation	1	4.4.4 Documentation	1
4.4.5	Control of documents	3	4.4.5 Control of documents	3
4.4.6	Operation control	2	4.4.6 Operation control	1
4.4.7	Emergency preparedness and response	3	4.4.7 Emergency preparedness and response	4
4.5	Checking and corrective action	-	4.5 Checking	-
4.5.1	Monitoring and measurement	4	4.5.1 Monitoring and measurement	4
4.5.2	Nonconformance and corrective and preventive action	3	4.5.2 Evaluating of compliance	3
4.5.3	Records	6	4.5.3 Nonconformity, corrective action and preventive action	4
4.5.4	Environmental management system audit	3	4.5.4 Control of Records	3
			4.5.5 Internal audit	4
4.6	Management review	4	4.6 Management review	5
Total "Shalls"		50	Total "Shalls"	60

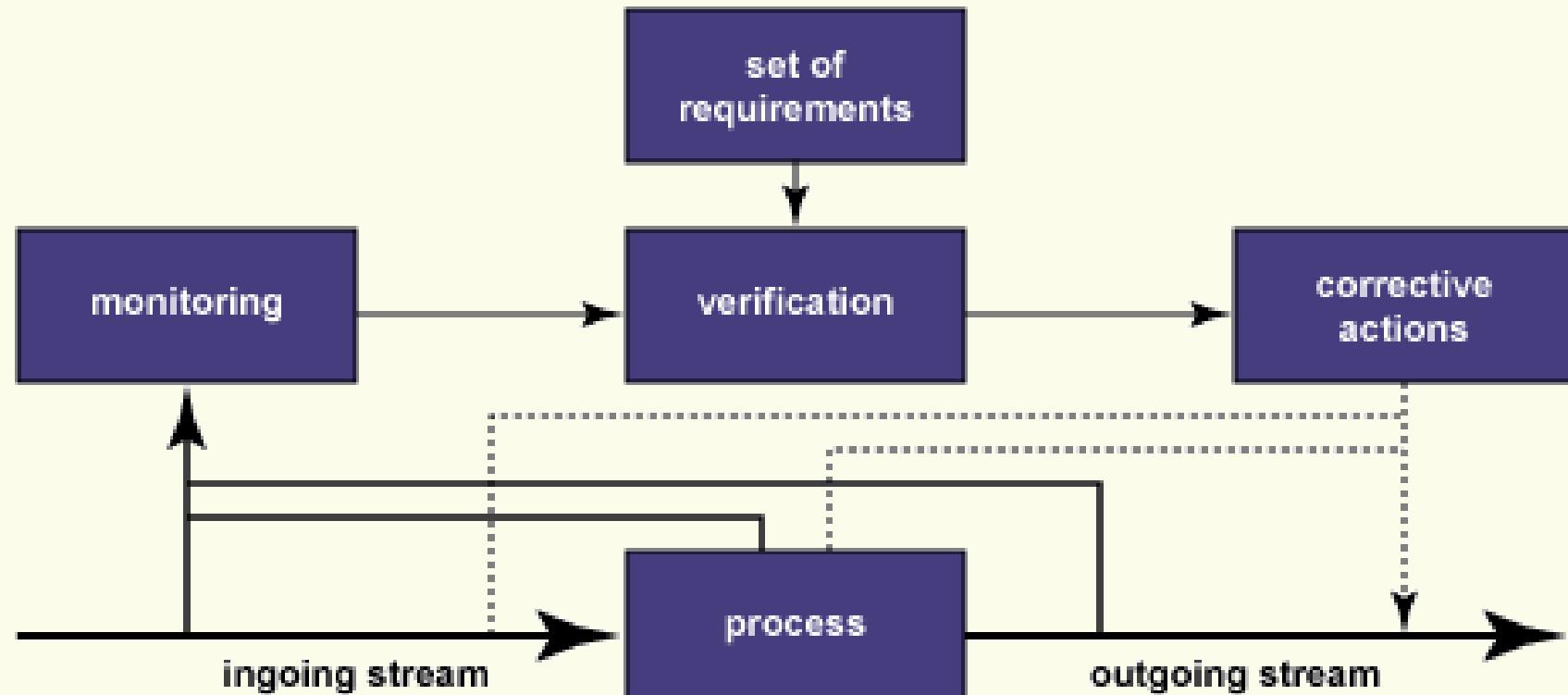
PROCESUL ISO 14001

ISO 14001 - un standard unic

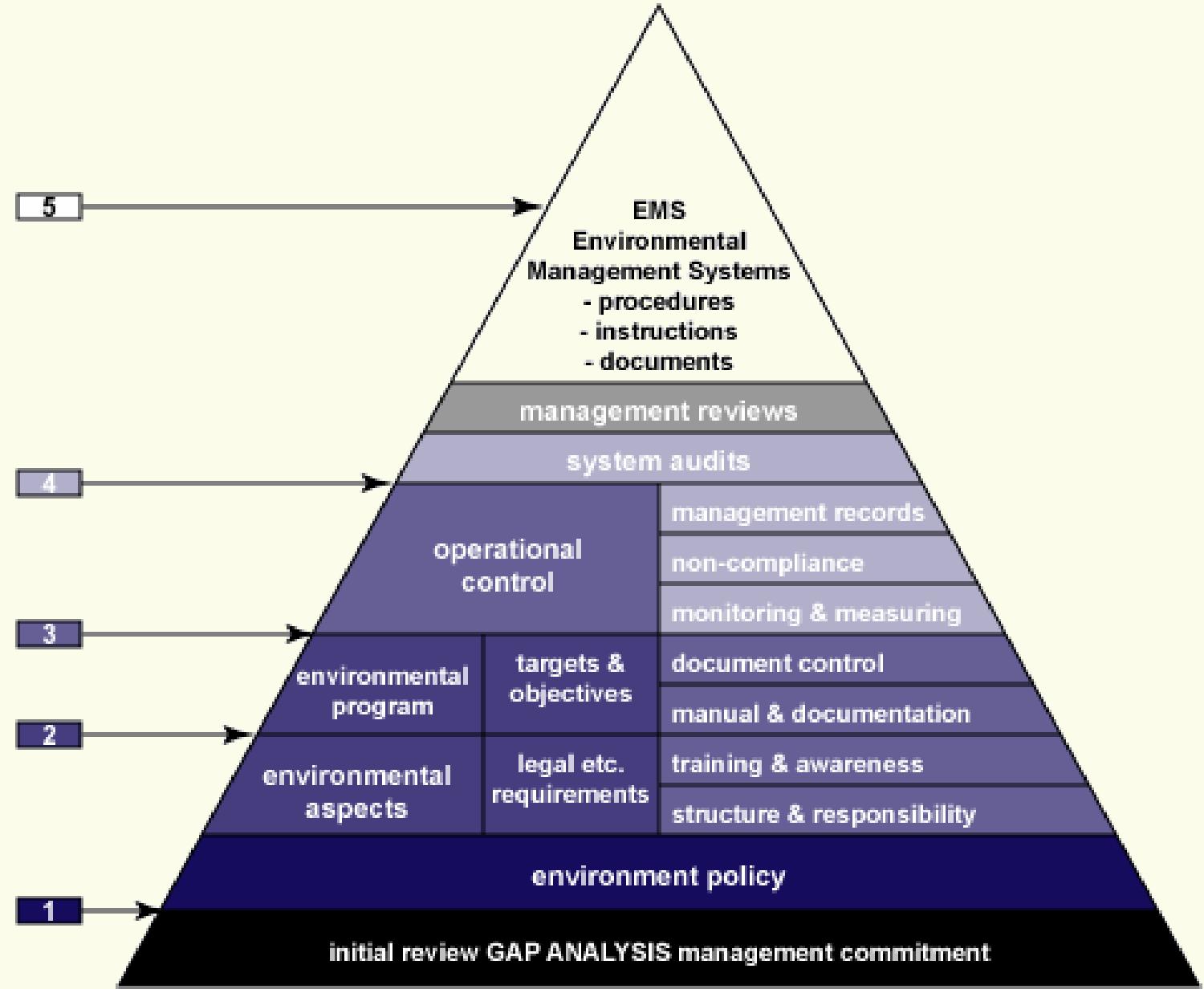
- ISO 14001 - neobișnuit și unic prin aceea că este:
- **Comprehensiv:**
  - Toți membrii organizației participă la protecția mediului
  - Sistemul de management de mediu (SMM - EMS) ia în considerare toți actionarii
  - cuprinde proceduri pentru evaluarea tuturor impacturilor de mediu
- **Proactiv:**
  - Se focalizează pe gandirea și acțiunea preventivă și nu pe reacția la o comandă sau la o politică de control.
- **Bazat pe o abordare sistematică:**
  - Fortează îmbunatatirea protecției mediului utilizând un singur SMM pentru toate funcțiile organizației.

Abordarea sistematică a ISO 14001

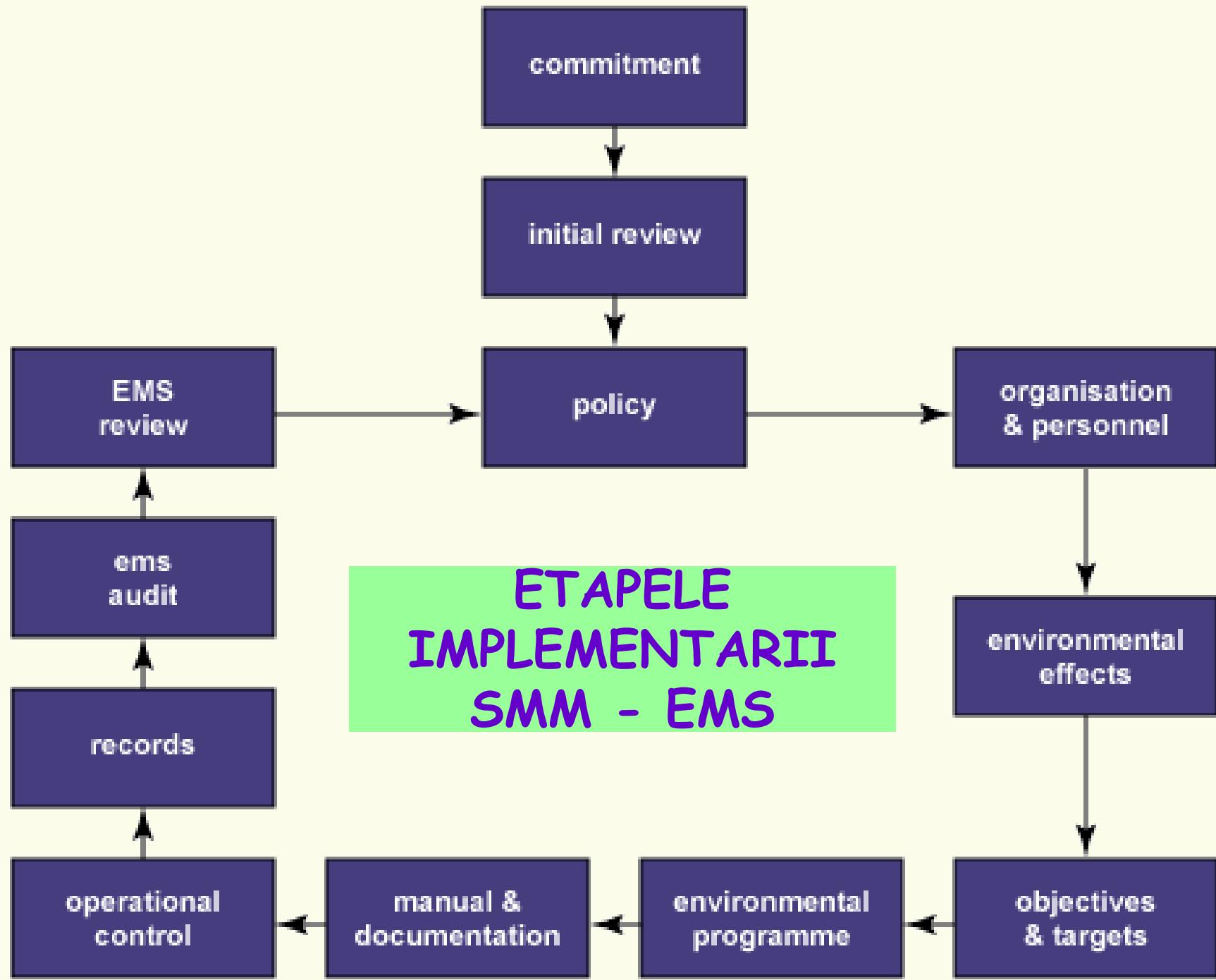
ELEMENTELE SMM (EMS)

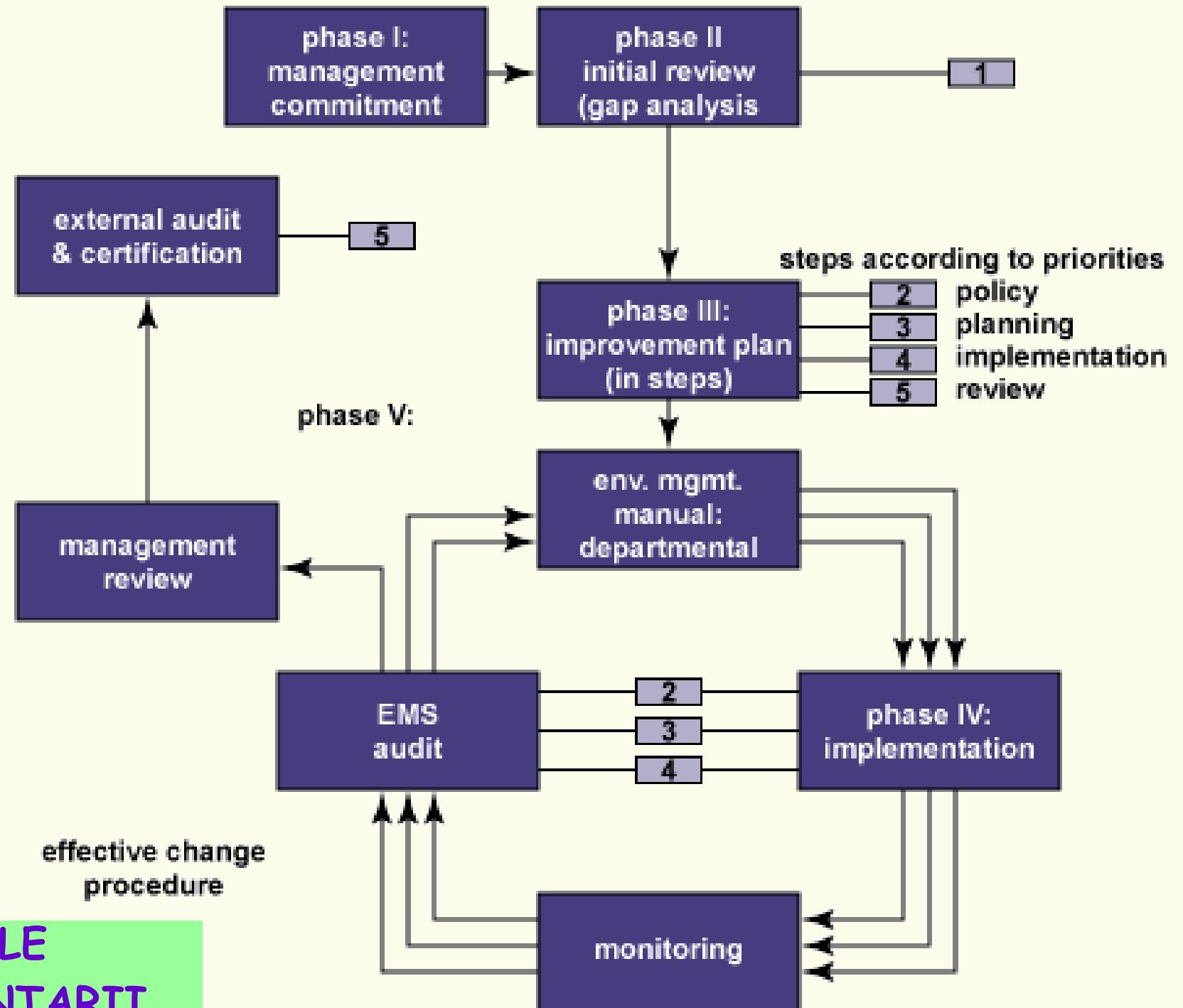
- O organizatie certificata ISO 14001 trebuie sa aiba:
  - O politica de mediu sustinuta de catre top management
  - Scopuri, obiective si tinte de mediu care sustin aceasta politica
  - Roluri, responsabilitati si autoritati bine definite
  - Un program de management al mediului
  - Un proces de comunicare a SMM catre toate partile interesate
  - un program de audit si de actiuni corective
- Pentru exercitarea controlului, organizatia are nevoie de documente de control a operatiunilor in concordanta cu standardul. Ca si in cazul ISO 9000 (Managementul Calitatii), acesta are o structura multi-sectionala piramidală:

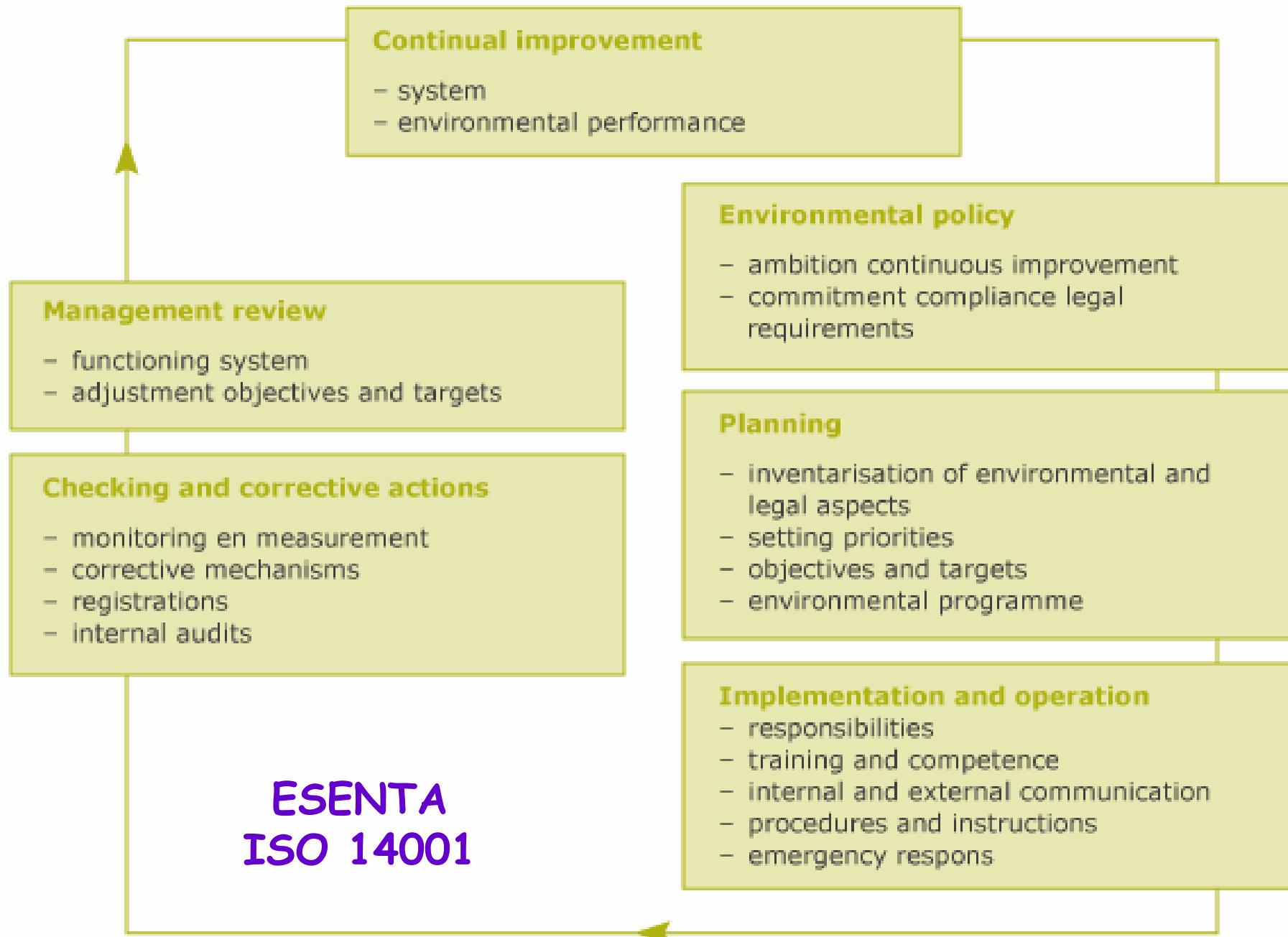
Structura specificatiilor ISO 14001

- Alte activitati semnificative in implementarea ISO 14001 se refera la:
  - Instruire
  - Operatiuni de monitorizare si masurare a acelor procese care pot avea un impact semnificativ asupra mediului
  - Pregatirea unui raspuns in cazul unor posibile urgente de mediu
  - Corectarea neconformitatilor
  - Audit si revizuire

Environmental managementsystem according to ISO 14001

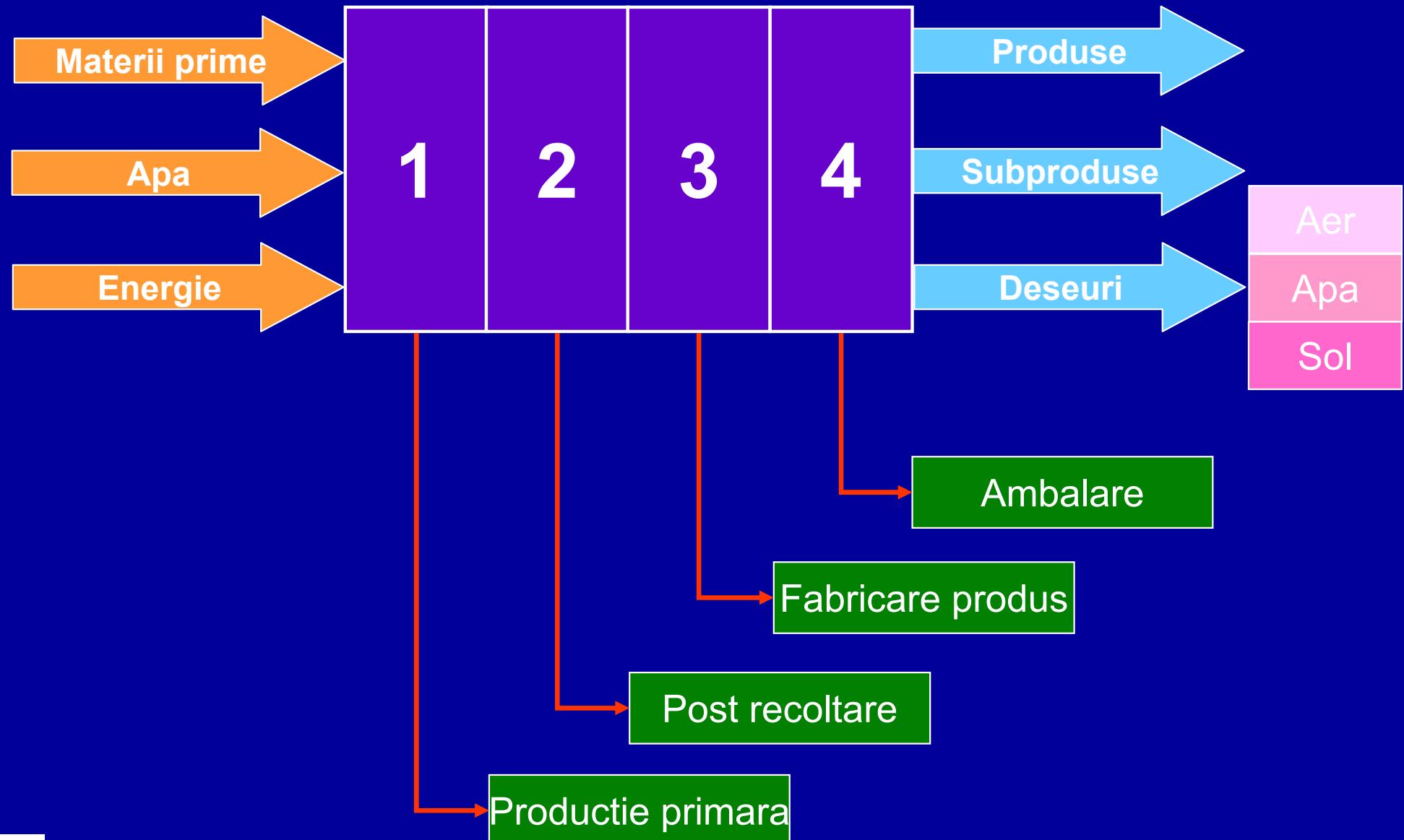

Interactiuni Organizatie - Mediu in sectorul productiei alimentare

Mediu - INTRARI

ORGANIZATIA

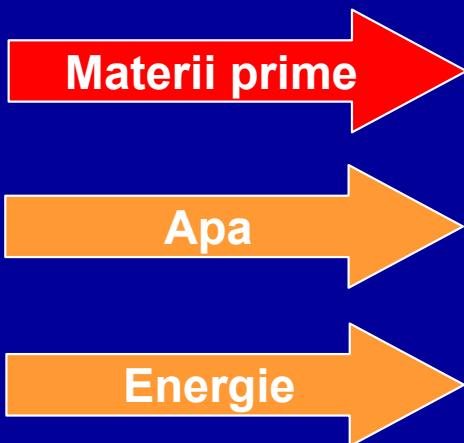
Mediu - IESIRI

- Exemple de organizatii:
  - Întregul sector agro-alimentar,
  - unitatea de ambalare a produselor,
  - o unitate de producție,
  - o parte a unei unități de producție.

INTRARILE IN SISTEM

Mediu - INTRARI

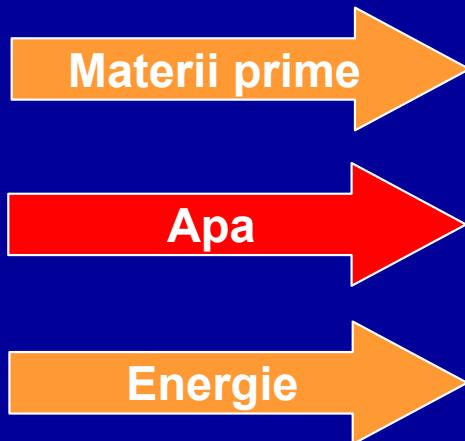

- **Materiile prime**
  - Evaluarea ciclului de viata
  - Sunt contaminate cu pesticide ?
  - Sunt contaminate cu alți poluanți ?

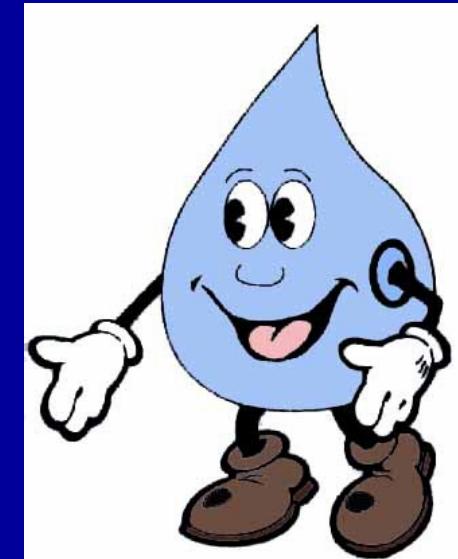
INTRARILE IN SISTEM

Mediu - INTRARI

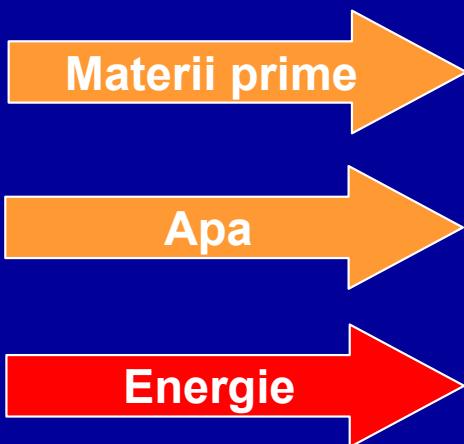
- **Apa**

- Calitatea sa este conforma cu cerintele diferitelor utilizari in cadrul organizatiei ?
- Diferite intrebuințări = diferite calități
- Utilizarea "in cascada"
- Reciclarea internă

INTRARILE IN SISTEM

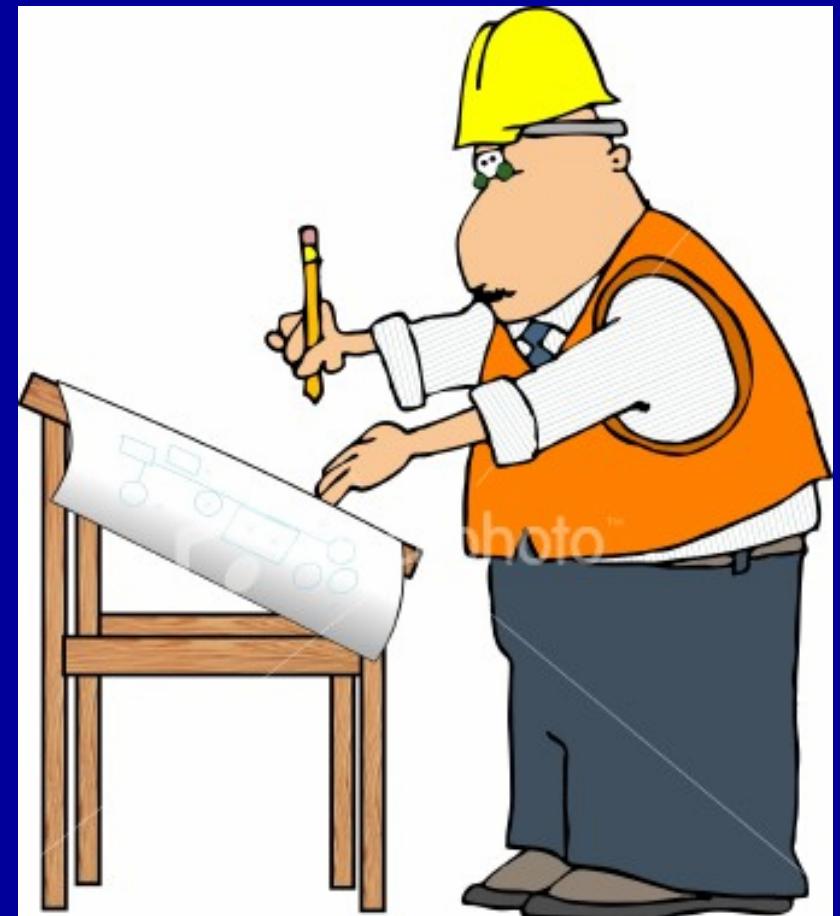
Mediu - INTRARI

- **Energia**
  - Provine din surse conventionale (combustibili fosili) sau din surse regenerabile ?
  - Se recicleaza energia in proces ?
  - Deseurile de biomasa sunt utilizate in scop energetic ?
  - La o crestere a cererii de combustibili de 10% anual, in absenta descoperirii de noi zacaminte, se vor epuiza:
    - Titeiul: 26 ani
    - Gazele naturale: 34 ani
    - Carbunii: 86 ani

INTRARILE IN SISTEM

- Raportat la intrări, inginerul trebuie să facă față următoarelor cerințe:
  - Cum să evite contaminarea materiilor prime cu pesticide sau cu alți poluanți?
  - Cum să asigure apă „produsă ecologic” pentru organizație?
  - Cum să asigure energie „produsă ecologic” pentru organizație?

IESIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

Produse

Subproduse

Deseuri

- Produse si subproduse
  - Masuri speciale pentru evitarea contaminarii:
    - Din materiile prime
    - Din liniile de productie propriu-zise

IESIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

Produse

Subproduse

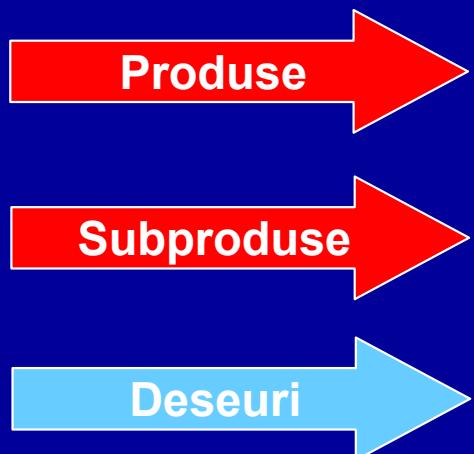
Deseuri

- Echipamentele vor trebui proiectate și construite în construcție igienică, cu posibilități de curățire și sterilizare.

IESIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

- O coordonată deosebit de importantă a scopului final al calității produselor alimentare:
  - **siguranța microbiologică a alimentelor** (prevenirea dezvoltării microorganismelor)
  - **eliminarea corpurilor străine** care ar putea produce contaminarea produselor finite sau a produselor secundare.

IÈSIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

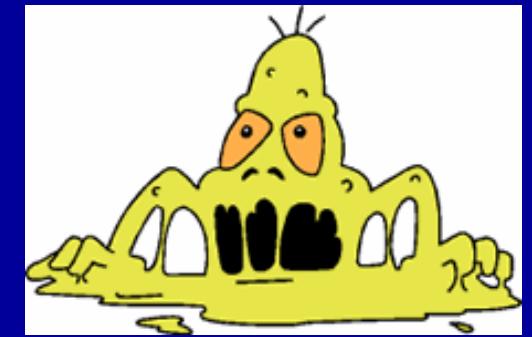
Produse

Subproduse

Deseuri

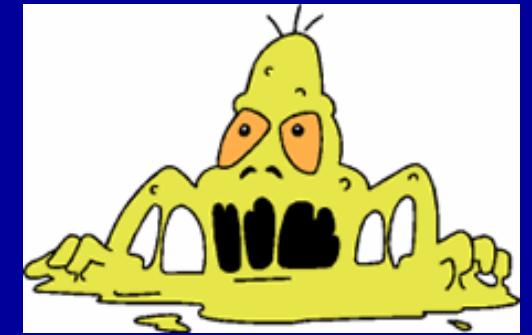
- În orice organizație trebuie avută în vedere proiectarea igienică a proceselor și existența unor reguli care să permită evitarea riscurilor - HACCP.
- **HACCP = Hazard Analysis of Critical Control Point = Analiza de risc a punctelor critice de control**

HACCP

- Proiectarea igienică se referă la mașini, utilaje, rezervoare, conducte, pompe, armături, aparatură de măsură și control, construcții (acoperișuri, pereti, pardoseli, zone de depozitare, etc.) și la personal.
- Normativele de proiectare igienică sunt elaborate de către organizația europeană EHEDG, cu sprijinul Comisiei Europene.
- EHEDG = European Hygienic Engineering and Design Group = Grupul european de inginerie și proiectare igienică

HACCP - principii

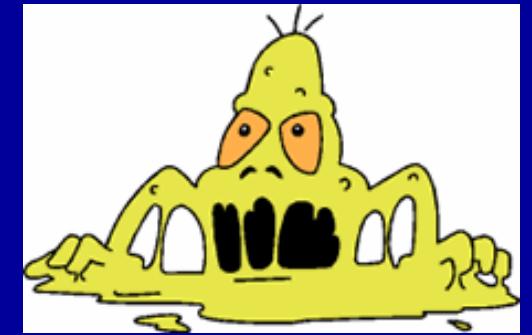

(1) Analiza risurilor: sunt identificate potențialele riscuri asociate unui aliment, precum și măsurile de a controla aceste riscuri.

Riscurile pot fi de natură:

- biologică (microbi),
- chimică (toxine),
- fizică (cioburi de sticlă, bucăți de metal).

HACCP - principii

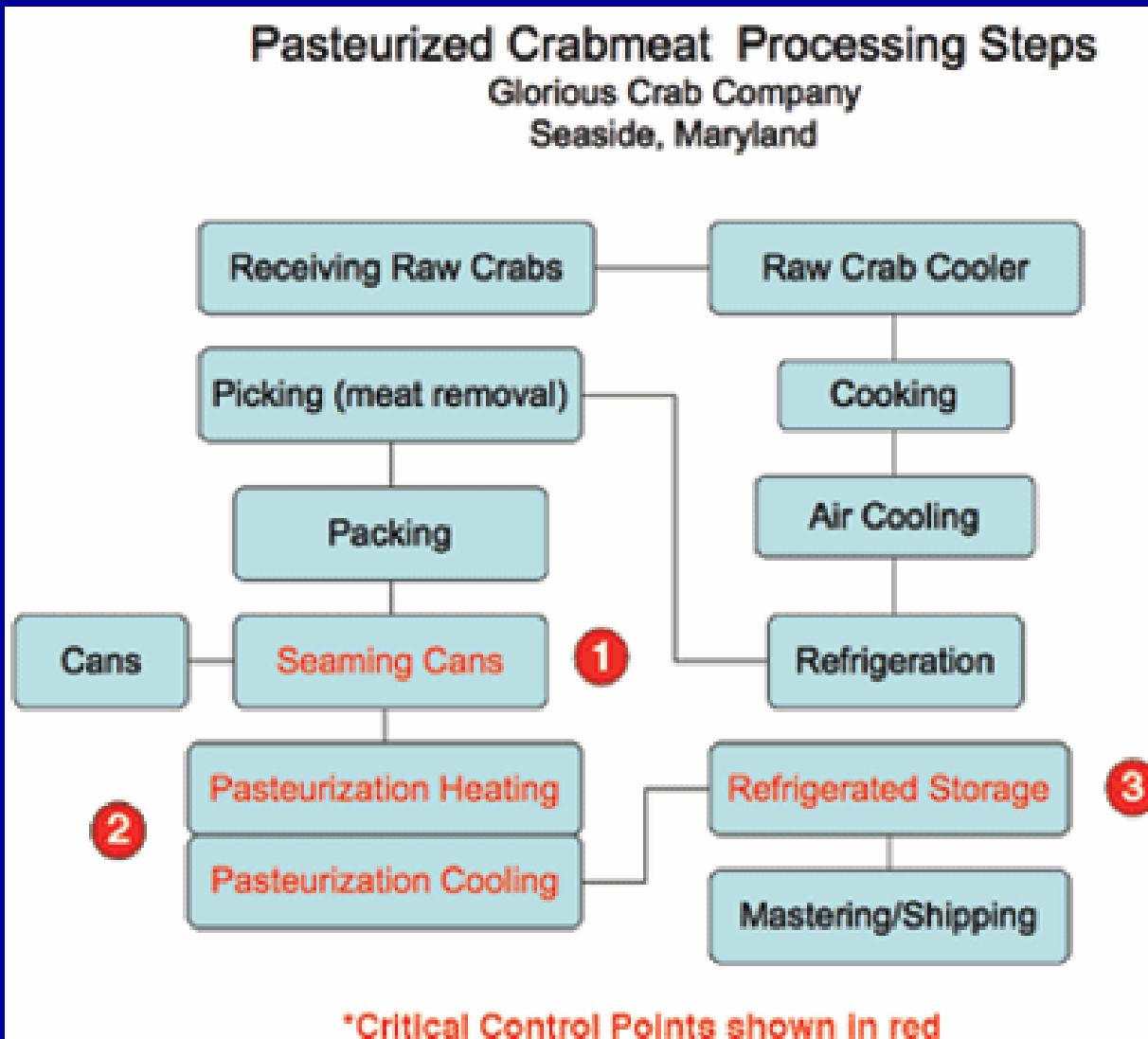
(2) Identificarea punctelor critice de control:

sunt puncte pe întreg traseul de la preluarea materiei prime până la livrarea către consumator a produselor finite în care riscurile potențiale pot fi ținute sub control sau eliminate.

Exemple:

gătirea, răcirea, ambalarea, detectarea corpurilor metalice.

Identificarea CCP (Puncte Critice de Control)

Detalii la: www.mdsq.umd.edu/goto.php?area_id=2098

HACCP - principii

(3) Stabilirea măsurilor preventive și ale limitelor critice pentru fiecare punct de control.

Pentru un produs gătit ar putea fi:

- temperatura minimă de preparare;
- timpul minim necesar pentru a asigura îndepărarea oricărora microorganisme dăunătoare.

HACCP - principii

(4) Stabilirea procedurilor de monitorizare a punctelor critice de control.

Astfel de proceduri ar putea include cum se stabilește și de către cine se urmărește temperatura și timpul de gătire.

HACCP - principii

(5) Stabilirea acțiunilor corective care trebuie luate când monitorizarea arată neîndeplinirea limitelor critice.

De exemplu: reprocesarea sau înlăturarea alimentelor care nu au ajuns la temperatura minimă de gătire.

HACCP - principii

(6) Stabilirea procedurilor prin care se verifică funcționarea corespunzătoare a sistemului.

De exemplu: verificarea înregistrărilor timp-temperatură de preparare pentru a verifica funcționarea corectă a unității de preparare.

HACCP - principii

(7) Stabilirea modalităților efective de a efectua înregistrările și de a realiza documentarea sistemului HACCP.

Aceasta include:

- înregistrarea risurilor și a metodelor de control a acestora,
- monitorizarea cerințelor de siguranță și a acțiunilor care trebuie realizate pentru a corecta potențiale probleme.

IESIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

Produse

Subproduse

Deseuri

- Deșeurile pot apărea ca:
  - emisii în aer sau în apă,
  - faze lichide (apoase sau în alți solvenți)
  - solide.
- O parte apreciabilă a deșeurilor solide = **ambalajele uzate** rezultate după consumul alimentelor.
- Problematica ambalajelor este extraordinar de vastă.

IESIRILE DIN SISTEM

Mediu - IESIRI

Produse

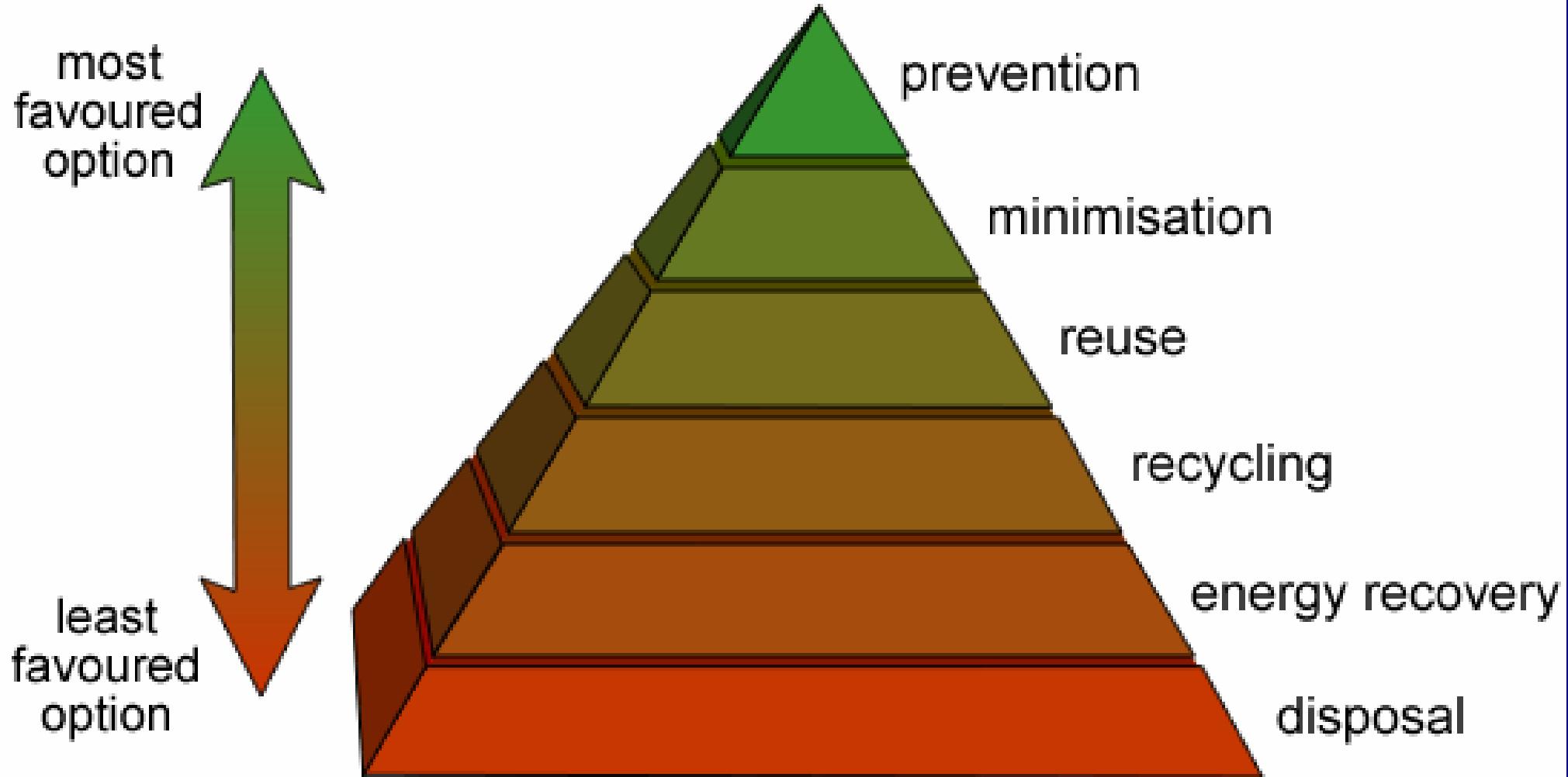
Subproduse

Deseuri

- Modalități de reducere a impactului ambalajelor industriei alimentare asupra mediului:
  - reducerea consumului de materii prime la fabricare ambalajelor prin:
    - îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație și reducerea consumurilor specifice,
    - reducerea masei ambalajelor,
  - creșterea gradului de reciclare a ambalajelor,
  - utilizarea ambalajelor nereciclabile în producția de energie,
  - obținerea de ambalaje din materiale biodegradabile.

Tratarea deseurilor - ISO 14001

STRATEGII DE TRATARE

- tratarea „la capătul conductei”:
  - Deversarea reziduurilor la statia municipală de tratare
  - Statie proprie de tratare a apelor uzate
- reducerea la sursă:
  - Aplicarea PMC pentru minimizarea generarii deșeurilor.
- descărcarea de nivel zero:
  - Tinta urmarita in instalatiile industriei alimentare
  - Dacă se presupune că nu există poluare a mediului prin intrări (apă și materii prime), toate deșeurile generate în procesele de producție pot fi în principiu recuperate și valorificate.

Descărcarea de nivel zero

- Un exemplu de descărcare de nivel zero poate fi oferit de **industria produselor lactate**, cea mai avansată din sectorul alimentar în acest domeniu:
  - Un deșeu cum este **zerul** poate fi reutilizat în proporție de 100% prin recuperarea tuturor substanțelor utile din compoziția acestuia.
  - Apele de spălare cu conținut de lapte sunt tratate obținându-se lapte și apă pură care este reutilizată sau poate fi eliminată în mediu fără nici un pericol.

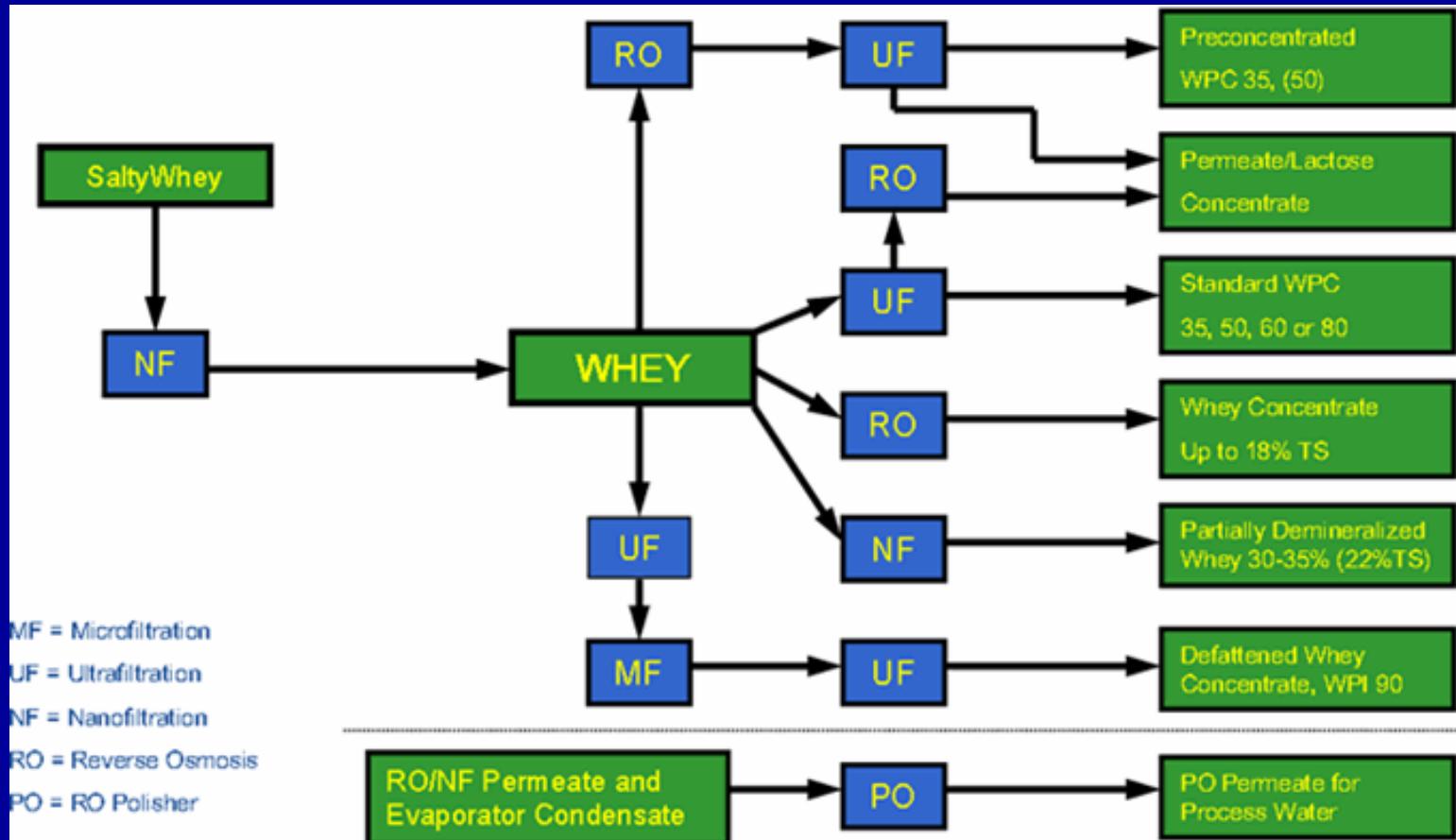
RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

- Cuvântul magic care caracterizează particularitatea deșeurilor din industria alimentară este „**recuperarea**”.
- Deșeurile industriei alimentare trebuie privite mai degrabă ca materii prime pentru obținerea de produse cu înaltă valoare adăugată, decât ca deșeuri în sensul definiției de dicționar.

RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

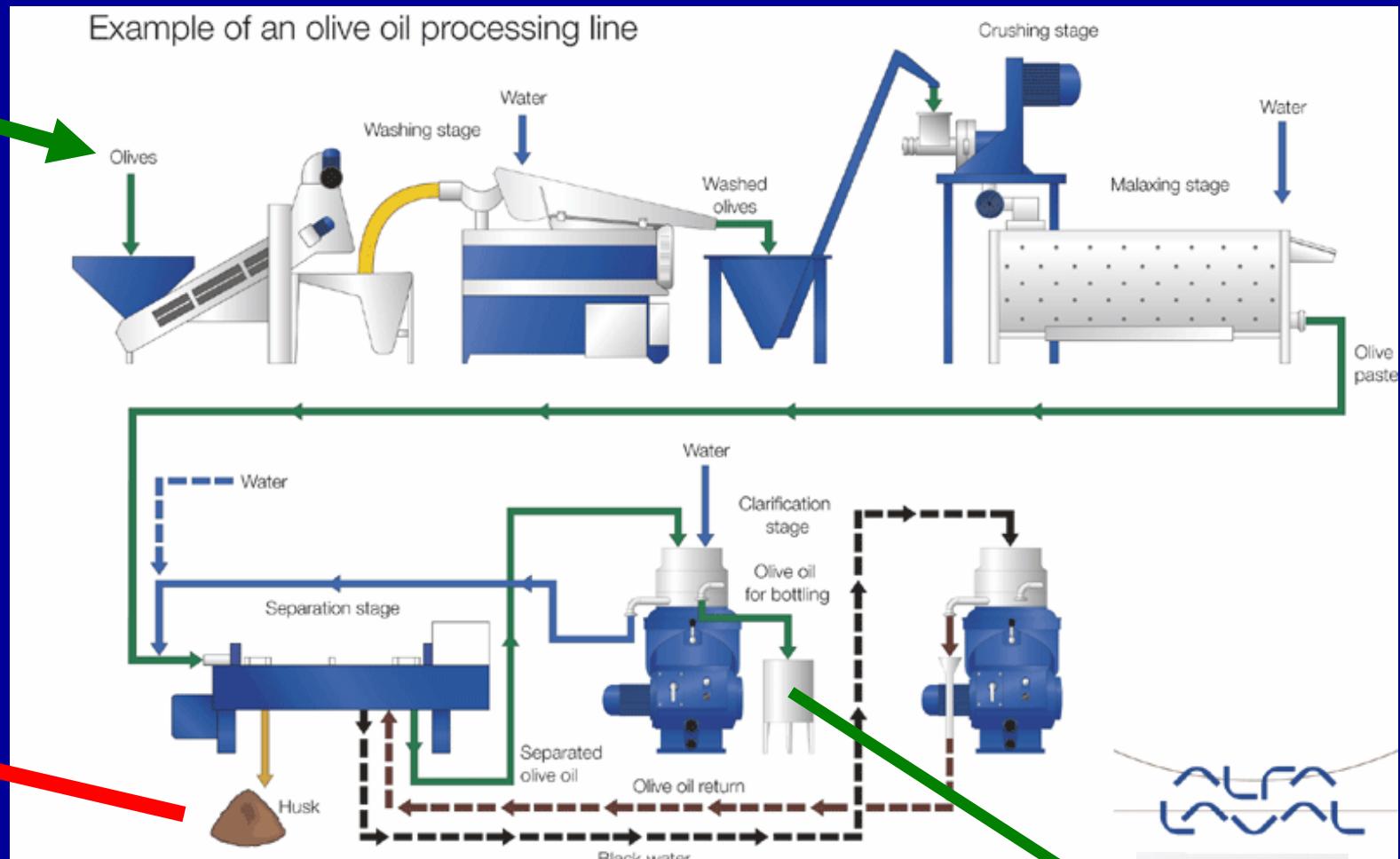
- Nu există practic „deșeu” al industriei alimentare care să nu poată fi utilizat ca materie primă pentru obținerea unor produse cu valoare de piață.

RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

- Din concentratul proteic de zer se pot obține prin hidroliză peptică oligopeptide.

RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

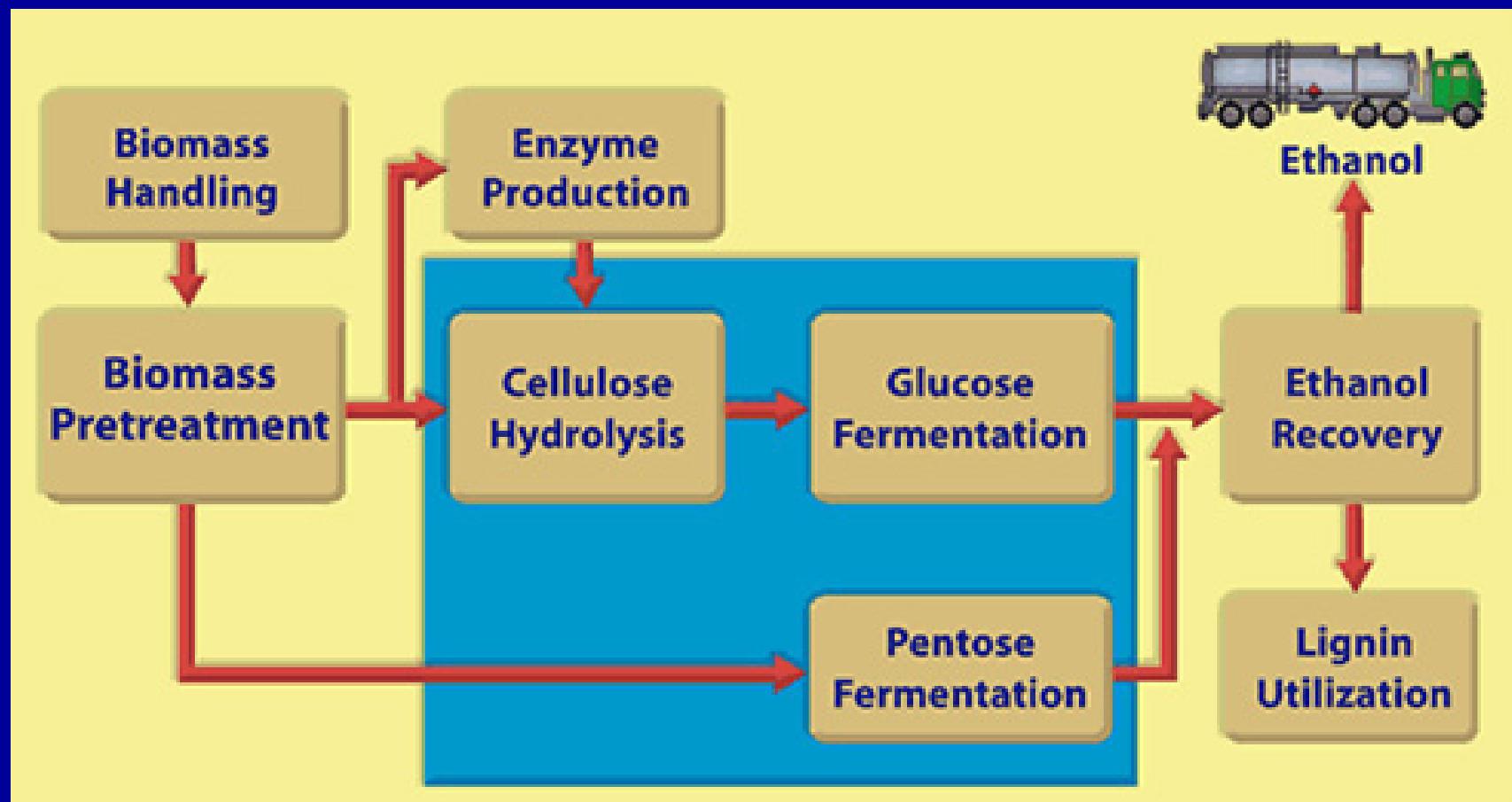
Compuși fenolici valoroși

Materii prime pentru dezvoltarea produselor cosmetice și farmaceutice

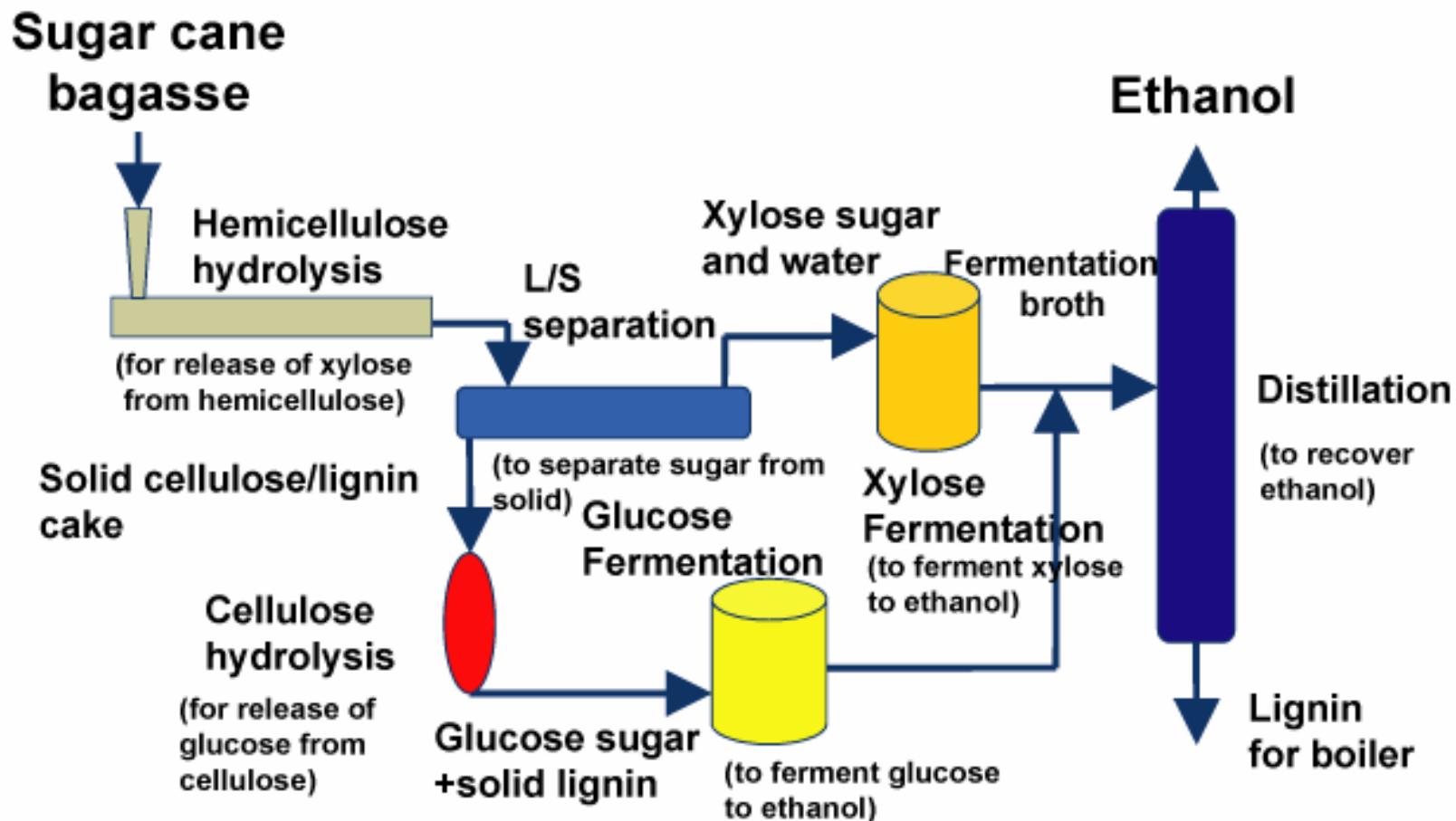
RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

- Prin conversia enzimatică a deșeurilor bogate în celuloză se poate obține etanol.

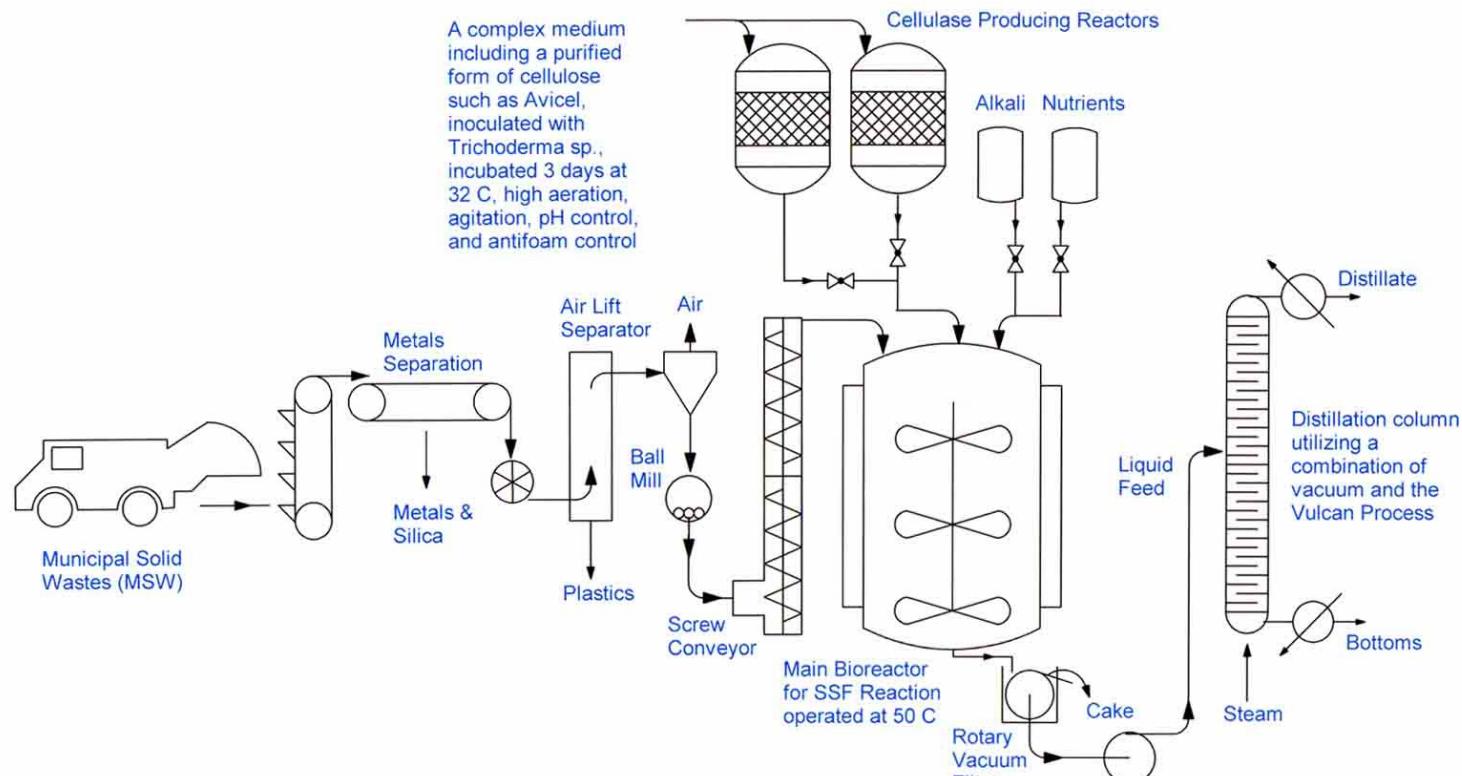
RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

Celunol Corp. Ethanol from Biomass Process

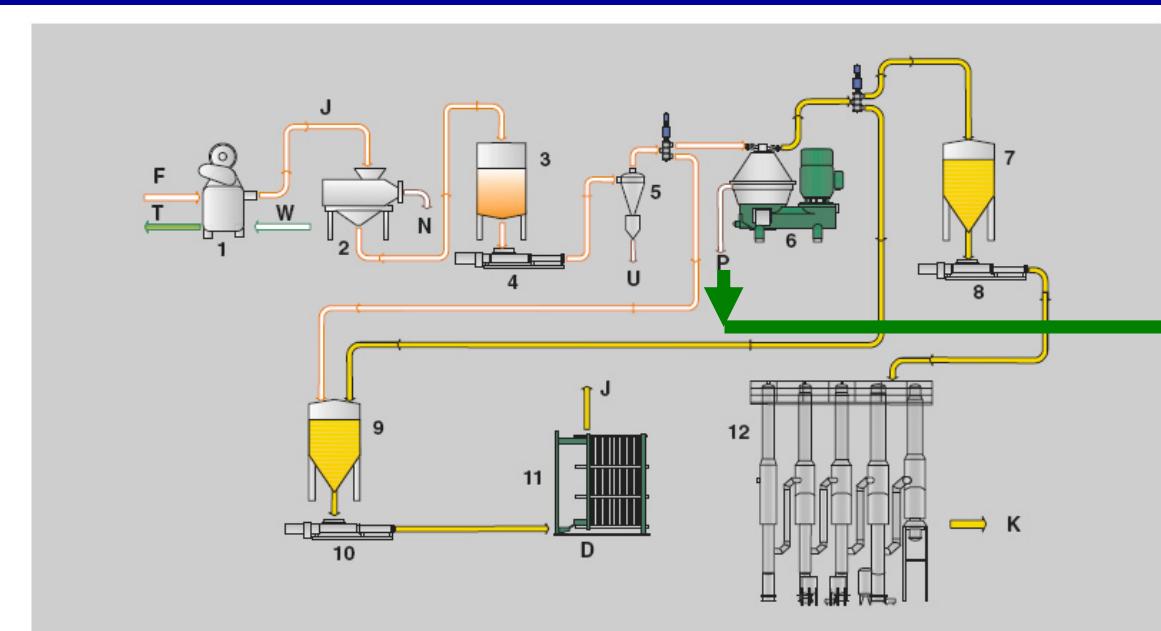

RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

Etanol din deseuri municipale

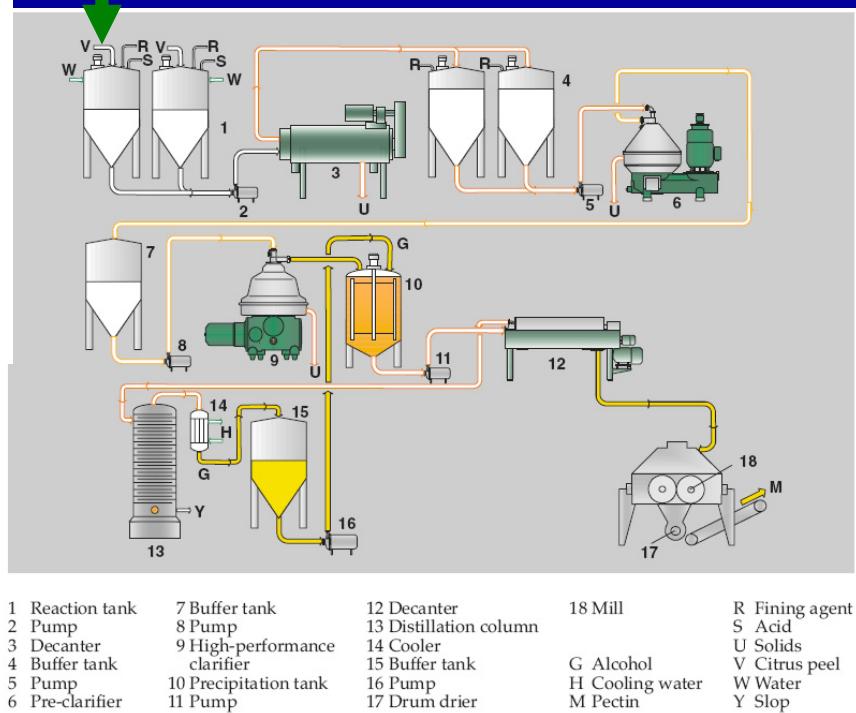

RECUPERAREA CA METODĂ DE TRATARE A DEȘEURILOR

1 Extractor	5 Hydrocyclone	9 Buffer tank	D Steam	N Cells	U Sand, solids
2 Finisher	6 Clarifier	10 Pump	F Fruits	P Pulp	W Water
3 Collector tank	7 Buffer tank	11 Heater	J Juice	T Emulsion	
4 Mohno pump	8 Pump	12 Evaporator	K Concentrate		

Pectina se poate recuperă din efluenții de la fabricarea sucurilor de fructe.

1 Reaction tank	7 Buffer tank	12 Decanter	18 Mill	R Fining agent
2 Pump	8 Pump	13 Distillation column	S Acid	U Solids
3 Decanter	9 High-performance clarifier	14 Cooler	V Citrus peel	W Water
4 Buffer tank	10 Precipitation tank	15 Buffer tank	G Alcohol	Y Slop
5 Pump	11 Pump	16 Pump	H Cooling water	
6 Pre-clarifier		17 Drum drier	M Pectin	

- După epuizarea tuturor posibilităților de valorificare a deșeurilor ca materii prime, există alternativa utilizării acestor deșeuri drept **combustibili**, pentru asigurarea cel puțin parțială a necesarului energetic pentru susținerea producției

BIOMASS IN PRACTICE

